

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Απέναντι στο νεοφιλελευθερισμό, τα δίδακτρα...και τις «έδρες»

Τα πανεπιστήμια στροβιλίζονται στη δίνη της κρίσης, όπως και ολόκληρη η ελληνική κοινωνία. Ίσως, μάλιστα, να βρίσκονται εγγύτερα από κάθε άλλο τομέα του κοινωνικού κράτους στο κέντρο της τρομακτικής αυτής περιδίνησης, μιας που οι προϋπολογισμοί τους έχουν περικοπεί κατά 70-80%, ποσοστό πολλαπλάσιο της αντίστοιχης μείωσης του ΑΕΠ. Τα πανεπιστήμια, τα κέντρα μόρφωσης της ελληνικής νεολαίας και θερμοκοιτίδες ενός καλύτερου αύριο για τη χώρα, αντιμετωπίστηκαν από τους δανειστές - επικυρίαρχους και από τις μνημονιακές κυβερνήσεις ως περιττή πολυτέλεια. Σήμερα, βρίσκονται σε συνεχή πτωτική πορεία, αντιμέτωπα με πολλαπλά προβλήματα επιβίωσης, που είναι αδύνατον να λυθούν από το περίσσειμα φιλοτιμίας και αίσθησης καθήκοντος του διδακτικού προσωπικού και των εργαζομένων τους.

Η σημερινή κυβέρνηση έχει δώσει πια πολλά δείγματα γραφής για την πολιτική της στα πανεπιστήμια, και δια των πράξεων και δια των παραλείψεων της.

- Η κυβέρνηση μοιάζει να εγκαταλείπει τα πανεπιστήμια στο έλεος της αδυσώπητης οικονομικής δυσπραγίας. Φράσεις, όπως «να μείνει η παιδεία εκτός μνημονίου γιατί προετοιμάζει το μέλλον της χώρας» έχουν αποσυρθεί ακόμη και από τη ρητορική της κυβέρνησης. Στο οικονομικό ζήτημα, εκεί που εμφανίζεται απογουμένη από μακιγιαζ κάθε πολιτική, τα πράγματα είναι ξεκάθαρα. Οι δαπάνες παραμένουν σταθερά κάτω από τις στοιχειώδεις λειτουργικές ανάγκες των πανεπιστημίων, δηλαδή κάτω από το επίπεδο επιβίωσης. Ακόμη και στο θέμα των μισθών, στο οποίο υπάρχει τελεσίδικη απόφαση του ΣτΕ για επιστροφή στο επίπεδο του 2012, η κυβέρνηση αρνείται να κάνει αυτό που η ίδια υλοποίησε στην αντίστοιχη περίπτωση των δικαστικών. Αντ' αυτού δηλώνει ότι ψάχνει να βρει τη «μαγική φόρμουλα» ώστε να «δώσει αυξήσεις» στα μέλη ΔΕΠ, αν και το συνολικό κόστος των ειδικών μισθολογίων θα πρέπει να παραμείνει «δημοσιονομικά ουδέτερο», σύμφωνα με το Μνημόνιο, δηλαδή παγωμένο.
- Οι αναπόδραστες συνέπειες αυτής της πραγματικότητας γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστούν με πρόχειρο, άτολμο και αποσπασματικό τρόπο. Αλλά αυτό επιβεβαιώνει το «ενός κακού μύρια έπονται». Έτσι, για να αντιμετωπιστεί η τρομακτική έλλειψη διδακτικού προσωπικού εισάγεται ο θεσμός «μαθήματα με το κομμάτι» των 300 ευρώ, πατώντας πάνω στην απόγνωση των νέων διδακτορούχων επιστημόνων. Πρόσφατα, δε, μετά από πρόταση του «Ποταμιού», επανέρχονται σε πλήρη εκπαιδευτική και ερευνητική δράση οι ομότιμοι καθηγητές! Έτσι, τα πανεπιστήμια, χάνουν τη δυνατότητα ανανέωσης, καταδικάζονται να γερνάνε, ηλικιακά και όχι μόνο, εσαεί. Όπως η ανάγκη εσόδων «νομιμοποίησε» το αίσχος των αυθαιρέτων, έτσι και η ανάγκη επιβίωσης των πανεπιστημίων «νομιμοποιεί» τις ελαστικές σχέσεις εργασίας στο πανεπιστήμιο, αποτελεί το πρόσχημα για τη διατήρηση παγωμένων πυραμίδων εξουσίας μέσα στο πανεπιστήμιο (τις «νέες έδρες»), που ούτε καν η συνταξιοδότηση δεν «πρέπει» να διαταράξει.

- Στο πρόσφατο νομοσχέδιο για τα μεταπτυχιακά η κυβέρνηση δίνει ένα ολοκληρωμένο δείγμα γραφής της πολιτικής της, με δυο σημαντικά νέα στοιχεία. Την καθ' ολοκληρίαν υιοθέτηση του μοντέλου των τριών κύκλων σπουδών, γνωστού ως μοντέλου της Μπολόνια, και τη θεσμοθέτηση διδάκτρων. Η αντίθεση και στα δυο αποτελεί επί δεκαετίες στοιχείο ταυτότητας για το προοδευτικό ακαδημαϊκό κίνημα. Αλλά το θέμα δεν είναι η «συνέπεια στις αρχές» (αν και σε μια εποχή που δεν ξέρει κανείς «τι είναι τι» και «ποιος είναι ποιος» κι αυτό έχει μεγάλη σημασία), αλλά η ουσία. Κατ' αρχάς, το μοντέλο της Μπολόνια αμφισβητείται σήμερα, έντονα, ακόμη και σε χώρες που το υποστήριξαν φανατικά. Οδηγεί σε ένα μαζικό, αναιμικά χρηματοδοτούμενο πρώτο κύκλο σπουδών και σε ένα μικρότερο –για όσους αντέχουν οικονομικά– δεύτερο κύκλο με δίδακτρα, που ανοίγει επαγγελματικές προοπτικές. Προτάθηκε ως η νεοφιλελεύθερη λύση για να μειωθεί «με μια κίνηση» η δημόσια χρηματοδότηση στην ανώτατη εκπαίδευση και ως τρόπος παραγωγής άμεσα εκμεταλλεύσιμοι και φθηνού δυναμικού για τις επιχειρήσεις. Οδηγεί, όμως, στην ταχύτερη απαξίωση των πτυχίων και σε πολυποίικιλες απώλειες για το δημόσιο συμφέρον. Για τους λόγους αυτούς ευρύτατες δυνάμεις εντός του πανεπιστημίου έχουν διαφωνήσει και έχουν αντισταθεί στην επιβολή του μοντέλου αυτού. Η κυβέρνηση, στο ίδιο σ/ν αντί να επιβάλει την άρση των διδάκτρων όπου υπάρχουν (διορθώνοντας οριστικά το καθεστώς ζούγκλας που επικρατεί σήμερα στον τομέα αυτό), αποδέχεται και θεσμοθετεί τα δίδακτρα στις «μεταπτυχιακές» σπουδές, που δεν είναι καθόλου μεταπτυχιακές, αφού αφορούν πρόσβαση σε δικαιώματα του βασικού πτυχίου (επαγγελματικά δικαιώματα στους μηχανικούς, δυνατότητα διδασκαλίας στις καθηγητικές σχολές κλπ). Ωθεί δε τα υπαμειβόμενα μέλη ΔΕΠ να πάρουν πρόσθετη αμοιβή («αλλά με μέτρο») από τα δίδακτρα αυτά.
- Οι δομές εξουσίας που ο ν. 4009 εγκαθίδρυσε στα πανεπιστήμια, εξορίζοντας τη δημοκρατία από αυτά, όχι μόνο παραμένουν ανέγγιχτες, αλλά έχουν αναβαθμιστεί στον επίσημο συνομιλητή της κυβέρνησης, με απεριόριστες μάλιστα δυνατότητες άσκησης veto, όπως έχει αποδειχτεί σε πλείστες περιπτώσεις.

Συνολικά, είτε με τη μορφή των «κατ' οικονομία λύσεων», των συμβατών με τις μνημονιακές υποχρεώσεις, είτε με τη μορφή των μεγάλων ιδεολογικών και πολιτικών υποχωρήσεων, στη χώρα συνεχίζεται ίδιος δρόμος απαξίωσης και παρακμής της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης. Συνεχίζεται η οικοδόμηση του νεοφιλελεύθερου πανεπιστημίου, και μάλιστα της πιο μίζερης εκδοχής του, αυτού που αναπτύσσεται σε συνθήκες φτώχειας. Κανένα στοιχείο σοβαρής αμφισβήτησης στις καθεστηκυίες ευρωπαϊκές πολιτικές, κανένα ίχνος φρεσκάδας και νέων ιδεών.

Όμως, όπως και πριν, ο δρόμος αυτός είναι και αδιέξοδος και καταστροφικός, σε κάθε επίπεδο αναφοράς. Για παράδειγμα, αν τα μέλη ΔΕΠ δεχτούν το ανήθικο και δηλητηριώδες δέλεαρ της αύξησης των αποδοχών μέσω διδάκτρων, αυτό θα μεταφραστεί στο κύριο επιχείρημα για την καθήλωση ή και μείωση των μισθών. Ή, πιστεύει κανείς ότι τα πανεπιστήμια θα ανθίσουν, απομυζώντας (και αυτά) τη χειμαζόμενη ελληνική οικογένεια, που δεν μπορεί να καλύψει καν τα στοιχειώδη; Ή απλά θα «στιγματιστούν» για μια κυνική συμπεριφορά, σε μια στιγμή μεγάλης δυσκολίας για το λαό μας;

Γνωρίζουμε τον αντίλογο. *Μα υπάρχει άλλος δρόμος;* Πάντα υπάρχει ένας άλλος δρόμος όταν αυτός που ακολουθούμε οδηγεί στην καταστροφή. Ή αν δεν υπάρχει πρέπει να φτιαχτεί! Πόσους ακόμη γύρους καταστροφής πρέπει να ζήσει η ελληνική κοινωνία – και μαζί με αυτή και εμείς – για να αντιμετωπίσουμε τον παραλυτικό φόβο, να σταθούμε στα πόδια μας και να σχεδιάσουμε το μέλλον έξω από τον κλοιό της αποικιοκρατικού τύπου εξάρτησης που αλυσοδένει πολλές γενιές μπροστά; Ιδεοληπτική είναι η επιμονή στις νεοφιλελεύθερες «λύσεις» που τσακίζουν την κοινωνία και όχι η αναζήτηση λύσεων έξω από αυτές.

Ή, ακόμη, *μήπως ένας κακός έστω συμβιβασμός μπορεί να δώσει χρόνο για την προετοιμασία μιας άλλης διεξόδου;* Αλλά δεν μάθαμε πια, μετά από την τρίτη επανάληψη, ότι κάθε μνημόνιο προετοιμάζει απλά ένα επόμενο; Η λογική των μνημονίων είναι να αντιμετωπιστεί η κρίση με τα εργαλεία που τη γέννησαν. Κάθε μέτρο της μνημονιακής πολιτικής που εφαρμόζεται διαμορφώνει έτσι την κοινωνία ώστε να δυσκολεύει την πορεία αλλαγής της. Είναι δυνατόν, για παράδειγμα, να προετοιμάζεται ένα ισχυρό δημόσιο δωρεάν δημόσιο πανεπιστήμιο βάζοντας δίδακτρα; Ή εξωθώντας το διδακτικό προσωπικό στην παράλληλη απασχόληση;

Η πλειοψηφία της ΠΟΣΔΕΠ, τώρα που η κυβέρνηση υιοθετεί θεμελιώδεις πλευρές της νεοφιλελεύθερης πολιτικής, πιέζει με κάθε τρόπο για περισσότερες υποχωρήσεις, χλευάζοντας στη συνέχεια την κυβέρνηση για κάθε βήμα πίσω που κάνει. Το στίγμα της διαμορφώνεται όλο και πιο καθαρά. Υπερασπίζεται με πάθος τα συμφέροντα των «επαγγελματιών»- καθηγητών και των manager των μεγάλων ερευνητικών ομάδων και προτείνει την πλήρη εμπορευματοποίηση του πανεπιστημίου. Και, όπως φάνηκε από την πρώτη κιόλας στιγμή, είναι αποφασισμένη να δώσει λυσσαλέα μάχη για να ολοκληρώσει το καταστροφικό της έργο, εκμεταλλευόμενη την ενδοτικότητα της κυβέρνησης.

Η Συνάντηση Πανεπιστημιακών Δασκάλων, ο μεγάλος ενιαίος αυτοπροσδιοριζόμενος χώρος συνδικαλιστικής έκφρασης της αριστεράς στα πανεπιστήμια, γεννήθηκε όταν η νεοφιλελεύθερη πολιτική με τους νόμους Διαμαντοπούλου-Αρβανιτόπουλου αποπειράθηκε όχι μόνο να επιβάλει πλήρως το επιχειρηματικό πανεπιστήμιο αλλά και να εξαρθρώσει το προοδευτικό ρεύμα μέσα σε αυτό. Συναντήθηκε με τους φυσικούς της συμμαχούς, τους φοιτητές και τους εργαζόμενους, και συγκρότησε ένα ισχυρό προοδευτικό μέτωπο στα πανεπιστήμια που έδωσε κρίσιμες μάχες στις πιο δύσκολες στιγμές της μνημονιακής επίθεσης. Ήταν ίσως φυσιολογικό να χάσει το βηματισμό της όταν την πολιτική του αντιπάλου κλήθηκαν να υλοποιήσουν «οι δικοί μας». Όμως, η καθημερινή αβίωτη πραγματικότητα των προβλημάτων, τα μέτρα που περιγράφηκαν που όχι μόνο δεν την αντιμετωπίζουν αλλά και την οξύνουν και το όραμά μας για ένα σύγχρονο πανεπιστήμιο, ελεύθερο και δημοκρατικό, ικανό να βοηθήσει το λαό μας σε μια πορεία αναγέννησης, δεν μας επιτρέπουν να μείνουμε παθητικοί. Ποτέ δεν αποφύγαμε να πάρουμε θέση, δεν θα το κάνουμε και τώρα. Επειδή πιστεύουμε ότι η μνημονιακή πολιτική είναι καταστροφική και για τα πανεπιστήμια και για τη χώρα, θα κάνουμε ότι μπορούμε να μην περάσει, για να μείνει ανοιχτή η πόρτα μιας άλλης διεξόδου για τη χώρα. Τα αιτήματά μας, όπως αυτά έχουν επανειλημμένα διατυπωθεί στις διακηρύξεις μας, όχι απλώς παραμένουν επίκαιρα αλλά αποκτούν επείγοντα χαρακτήρα.

Και δεν θα τα αφήσουμε να μείνουν «στα χαρτιά»!

2.11.2016